

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง ผลของการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านในใจโดยมีภาพการ์ตูนประกอบที่มีต่อความเข้าใจในการอ่าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำเสนอเป็นลำดับดังนี้คือ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแบบฝึกทักษะ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบฝึกทักษะ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการ์ตูน งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการ์ตูน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน

1. ความหมายของการอ่าน

ผู้เชี่ยวชาญและนักการศึกษาด้านการอ่านให้ความหมายของการอ่านอย่างหลากหลาย ซึ่งขึ้นอยู่กับพื้นฐานความรู้ของผู้ให้คำจำกัดความ นักการศึกษาจะพิจารณาความหมายของการอ่านในด้านการเรียนการสอนของครู นักจิตวิทยาจะพิจารณาเกี่ยวกับความพร้อม การรับรู้ ความต้องการ และความสนใจของนักเรียน ส่วนนักภาษาศาสตร์จะพิจารณาความหมายของ การอ่านเกี่ยวกับตัวอักษร คำ ประโยค และข้อความ (สุนันทามัน เศรษฐวิทย์, 2537: 2) ในที่นี้จะนำความหมายของการอ่านเฉพาะที่น่าสนใจและเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนมาเสนอ ดังนี้

บันลือ พุทชะวัน (2521: 80) และประเทิน มหาพันธ์ (2530:13) กล่าวถึงความหมายของการอ่านตรงกันว่า การอ่านเป็นกระบวนการแปลความหมายของตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ที่มีการจัดบันทึกไว้ออกมาเป็นคำพูดหรือความคิดอย่างมีเหตุผล

อุทัย ภิมยรีน (2533:5) กล่าวถึงความหมายของการอ่านว่า การอ่าน คือ กระบวนการค้นหาความหมาย เป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อน

ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน์ (2535:3) ให้ความหมายของการอ่านว่าเป็นการคิดที่สามารถเข้าใจในเรื่องที่อ่านได้ดี ย่อมนำไปสู่การคิดที่ดี เพราะผู้อ่านจะได้ทราบแนวคิดต่างๆจากเรื่องที่อ่าน เกิดความรู้จากเรื่องที่อ่านแล้วนำมาจัดแยกแยะตีความหมาย ก่อนที่จะเกิดเป็นความคิดของตนเอง

ศุภวรรณ สอนสังข์ (2535:3) ก็ได้ให้ความหมายของการอ่านเช่นกันว่า การอ่านคือ กระบวนการที่อาศัยความคิดเป็นหลักเพื่อค้นหาความหมายจากตัวอักษรหรือ สัญลักษณ์อื่นๆ ให้ได้ตรงหรือใกล้เคียงกับเจตนาของผู้สื่อมากที่สุด

ดี แลบบและ เจ ฟลอด (D.Lapp and J.Flood ,อ้างถึงใน สุรินทร์ มั่นเศรษฐวิทย์, 2537:2) ได้ให้คำจำกัดความของการอ่านว่า เป็นกระบวนการ ที่ผู้อ่านแปลความ คำ หรือ สัญลักษณ์ที่เป็นตัวอักษรให้เข้าใจ ซึ่งขั้นตอนของกระบวนการนี้มี 3 ระดับคือ

ระดับที่ 1 การรับรู้ตัวอักษร คำ ประโยค และข้อความ

ระดับที่ 2 การแปลความหมายของคำ ประโยคและข้อความ

ระดับที่ 3 การทำความเข้าใจกับข้อมูลที่ได้อ่าน โดยใช้ประสบการณ์เดิม หรือความรู้เดิมช่วยในการตัดสินใจ

จากความหมายของการอ่านที่กล่าวมานั้นพอสรุปได้ว่า การอ่านเป็นกระบวนการที่เริ่มต้นจากการรับสารที่เป็นอักษร รูป สัญลักษณ์ แล้วแปลสารนั้นโดยอาศัยความรู้ ประสบการณ์เพื่อให้เกิดเป็นความคิดของตนเอง

2. ความสำคัญของการอ่าน

การอ่านเป็นสิ่งจำเป็นและให้ประโยชน์แก่มนุษย์ทุกด้านและทุกโอกาส ทั้งในด้านการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ การประกอบอาชีพและการพักผ่อนหย่อนใจ(ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน์,2525:16) ส่วน เสริมศรี หอทิมาวารกุล (2533:347)ก็ให้ความสำคัญของการอ่านว่า เป็นทักษะที่สำคัญยิ่งของการแสวงหาความรู้ทั้งหลาย โดยเฉพาะในชีวิตปัจจุบันที่วิทยาการและความคิด ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วและมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ฉะนั้นเราจึงจำเป็นที่จะต้องอ่านเพื่อให้สามารถติดตามความเคลื่อนไหว ความก้าวหน้าและความเปลี่ยนแปลงทั้งหลายได้ทันกาล และการอ่านมีความสำคัญต่อการศึกษาดังที่ สเทินและกู๊ด (Stern and Gould ,อ้างถึงในวัชรภรณ์ เพชรรัตน์,2532:1)กล่าวว่า การอ่านเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้เพราะการเรียนวิชาต่างๆทุกระดับต้องอาศัยความสามารถทางการอ่านทั้งสิ้น นักเรียนที่มีทักษะในการอ่านมากก็จะได้รับความรู้มาก ในทางกลับกัน ถ้านักเรียนขาดทักษะในการอ่าน คืออ่านได้ช้า ขาดความเข้าใจในการอ่าน และไม่สามารถจำเรื่องราวที่อ่านได้จะทำให้การเรียนวิชาต่างๆไม่ได้ผล การเรียนลุ่มเหลว เกิดความเบื่อหน่าย วิตกกังวล หรือเกิดความท้อถอย ไม่อยากเรียนต่อไป นอกจากนี้ เพ็ญแข สุภิกิตย์ (2526:1) ก็ให้ความสำคัญของการอ่านว่า การอ่านมีความสำคัญตั้งแต่ระดับประถมศึกษา

เพราะกิจกรรมทุกวิชาประมาณ 80-90% ของการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกวิชา ต้องอาศัยการอ่านทั้งสิ้น

เสริมศรี หอทิมาวรกุล(2533:348) ได้ให้ความสำคัญของการอ่านไว้อย่างชัดเจน ดังนี้

1.) การอ่าน เป็นพื้นฐานการเรียนวิชาอื่น ทั้งนี้เพราะการหาความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ จำเป็นต้องอาศัยทักษะการอ่านเป็นเครื่องมือ

2.) การอ่าน เป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้สึกรู้สึกและความต้องการระหว่างบุคคลกับบุคคล

3.) การอ่าน เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เป็นผู้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ เพราะได้อ่านเอกสารที่ให้ความรู้ในการปรับปรุงงานของตนเองอยู่เสมอ

4.) การอ่าน เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เพราะถ้าเราอ่านได้ก็สามารถทำความเข้าใจร่วมกับคนอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดีตลอดจนสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นให้ผ่านพ้นไปได้อย่างรวดเร็ว

5.) การอ่าน เป็นเครื่องมือในการรับทอดมรดกทางวัฒนธรรมของคนไทยสู่คนรุ่นหลัง ๆ ต่อไป

6.) การอ่าน เป็นเครื่องมือที่ก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน ให้ความรู้ และมีประสบการณ์กว้างขวาง

จากความสำคัญของการอ่านดังกล่าวมาข้างต้น พอจะกล่าวโดยสรุปได้ว่า ในการดำรงชีวิตของคนเรานั้น การอ่านเข้ามามีบทบาททั้งทางด้านการศึกษา การประกอบอาชีพตลอดจนถึงการพักผ่อนหย่อนใจ

3. จุดมุ่งหมายของการอ่าน

ในการอ่านแต่ละครั้ง แต่ละคนย่อมมีจุดมุ่งหมายในการอ่านแตกต่างกันออกไป อัมพร สุขเกษม (2525:5-6) ได้แบ่งจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ 3 ประการ คือ

1.) อ่านเพื่อความบันเทิงใจหรือพักผ่อน

2.) อ่านเพื่อความรู้ ผู้อ่านต้องมีพื้นฐานในเรื่องที่อ่านพอสมควร และต้องมีการจับใจความของเรื่อง มีการบันทึกไว้และบางที่ต้องอาศัยการท่องด้วย

3.) อ่านเพื่อเสริมความคิด ผู้อ่านต้องมีความรู้ในเรื่องที่อ่านเป็นอย่างดี ต้องตั้งปัญหาถามตนเองเสมอในขณะที่อ่านแล้วตอบคำถามให้ตัวเองจะเป็นการช่วยเสริมความคิดได้เป็นอย่างดี

ส่วน ปรากฏศรี สีหอำไพ(2524) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ดังนี้

- 1.) อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน
- 2.) อ่านเพื่อได้เนื้อหาช่วยให้เกิดการเรียนรู้
- 3.) เพื่อความเข้าใจตัวเองและผู้อื่น
- 4.) เพื่อสร้างจินตนาการ
- 5.) ปลุกใจให้กล้าหาญต่อสู้ชีวิตต่อไปตามเรื่องที่อ่าน
- 6.) อ่านเพื่อวิจารณ์หรือปฏิบัติตนหนังสือ

จากจุดมุ่งหมายดังกล่าวจึงพอสรุปได้ว่า ในการอ่านของคนเราแต่ละครั้งมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความเพลิดเพลิน ความรู้ และความคิด

4. ประเภทของการอ่าน

การอ่านมีหลายประเภท วิจิตรรา แสงพลสิทธิ์และ คณะ (2522:135) ได้แบ่งประเภทของการอ่านตามลักษณะได้เป็น 2 ประเภท คือ

1.) การอ่านออกเสียง ได้แก่การอ่านออกเสียงบทร้อยแก้ว เพื่อสื่อสารให้ผู้อื่นรู้เรื่อง และเข้าใจ อ่านออกเสียงบทร้อยกรองประเภทต่าง ๆ เพื่อความไพเราะให้ผู้ฟังเกิดความเพลิดเพลินและซาบซึ้ง

2.) การอ่านในใจ เป็นการอ่านเพื่อขวนขวายหาความรู้และความเพลิดเพลินแก่ตนเอง การอ่านประเภทนี้มุ่งฝึกอัตราเร็ว และการจับใจความสำคัญ การอ่านประเภทนี้มีความสำคัญมากในการเรียน นักเรียนนักศึกษา ควรได้รับการฝึกฝนให้อ่านเป็น ไม่เพียงแต่อ่านได้หรืออ่านออกเท่านั้นแต่ควรมีความสามารถสรุปความ แปลความ ขยายความ วิเคราะห์คำ วิเคราะห์เนื้อเรื่อง และวิพากษ์วิจารณ์เนื้อเรื่องได้

นอกจากนี้ กรณีการ์ พวงเกษม(2533:68) ก็ได้แบ่งการอ่าน ออกเป็น 2 ลักษณะ เช่นกัน คือ

1.) การอ่านออกเสียง(Oral Reading)จะใช้ตั้งแต่เด็กเริ่มเรียน ให้รู้จักอ่านคำต่าง ๆ เมื่ออ่านเป็นคำแล้ว อ่านเป็นประโยคและอ่านเป็นย่อหน้า อ่านเป็นเรื่อง ๆ

2.) การอ่านในใจ(Silent Reading) เป็นการอ่านที่ไม่ออกเสียง มุ่งเน้นการอ่านจับใจความได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง ซึ่งเป็นทักษะขั้นพื้นฐานของการอ่านทุกชนิด ในบางครั้ง เราก็เรียกการอ่านในใจว่าการอ่านจับใจความ

จากลักษณะดังกล่าว สรุปได้ว่า การอ่านแบ่งเป็น 2 ประเภทคือการอ่านออกเสียงและการอ่านในใจ การอ่านในใจเป็นการอ่านที่จำเป็นเพราะเป็นการอ่านที่มุ่งหาความรู้คู่ตนเอง โดยจะต้องฝึกทักษะ 2 อย่างคือ ฝึกอัตราเร็วและจับใจความสำคัญ

5. การอ่านในใจ

การอ่านในใจ เป็นการอ่านเพื่อจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน ดังนั้น บันลือพฤหัสบดี (2520:144) ได้สรุปสาระสำคัญของการอ่านในใจเพื่อเก็บใจความสำคัญไว้ว่า

- 1.) อ่านประโยคแล้วเข้าใจความหมายได้ทันที
- 2.) อ่านหลายๆประโยคเพื่อจับอนุเจต(Paragraph) แล้วบอกได้ว่าตอนนั้นหรืออนุเจตนั้นกล่าวถึงเรื่องอะไร

3.) อ่านหลายอนุเจตแล้วหลอมรวมความเข้าใจย่อได้หรือถ้ายังไม่มีชื่อเรื่องก็ตั้งชื่อเรื่องได้ อาจกล่าวได้ว่าเมื่ออ่านเรื่องราวใดๆแล้วย่อเรื่องราวนั้นได้

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2537:88) กล่าวถึงลำดับขั้นของการอ่านจับใจความ มีดังนี้

- 1.) การแปลความของสัญลักษณ์ที่ปรากฏในสาร
- 2.) การทำความเข้าใจความหมายของคำ ประโยค และข้อความ
- 3.) การจับใจความสำคัญและแนวคิดของผู้เขียน
- 4.) กระบวนการคิดที่เกิดขึ้นขณะที่ทำความเข้าใจสัญลักษณ์

จึงพอจะสรุปได้ว่า การอ่านในใจหรือการอ่านจับใจความเป็นการรับรู้ตัวอักษรเป็นคำ กลุ่มคำ ประโยคและข้อความแล้วแปลเป็นความหมาย โดยผ่านกระบวนการคิดเป็นประการสำคัญ

6. จุดมุ่งหมายของการอ่านในใจเพื่อจับใจความ

การอ่านในใจเพื่อจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านนั้น ประภาศรี สีหอำไพ (2524:334) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการอ่านในใจไว้ดังนี้

- 1.) เพื่อรับรู้เรื่องที่อ่าน สามารถสรุปใจความได้ถูกต้องรวดเร็ว
- 2.) เพื่อเข้าใจมโนทัศน์หรือความคิดรวบยอดโดยการเขียนหรือบอกได้
- 3.) ดีความหมายคำและข้อความได้ตามวัตถุประสงค์ของผู้เขียน
- 4.) อภิปรายความรู้สึก ความคิดเห็นของตนต่อเรื่องที่อ่าน
- 5.) วิจาร์ณเรื่องอย่างมีเหตุผล ตามเกณฑ์การวิจารณ์หนังสือ
- 6.) เพิ่มพูนความสามารถ สร้างอุปนิสัยและทัศนคติที่ดีต่อการอ่านตลอดจน

เสริมรสนิยมในการอ่าน

7.) จัดบันทึกความรู้ไว้เพื่อไว้ใช้เป็นวัตถุดิบในการเขียนและการพูดต่อไป
หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ได้กำหนดจุดประสงค์ของกลุ่มทักษะภาษาไทย ให้เป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ มุ่งให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางภาษาทั้งในด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียนตามควรแก่วัย เห็นคุณค่าของภาษาไทย สามารถใช้เป็นเครื่องมือสื่อความคิด ความเข้าใจ รักการอ่านแสวงหาความรู้และมีเหตุผล จึงต้องปลูกฝังให้มีคุณลักษณะต่างๆทั้งด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน นอกจากนี้ได้มีการขยายความจุดประสงค์ของการอ่านในแต่ละระดับชั้น คือ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ได้กำหนดจุดประสงค์ของการอ่านดังนี้

เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ของการอ่าน มีทักษะในการอ่านในใจและอ่านออกเสียงได้อย่างถูกต้อง คล่องแคล่วรวดเร็ว สามารถถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกจากเรื่องราวที่อ่านได้ สามารถจับใจความสำคัญ คิดเชิงวิจารณ์และวิเคราะห์ความสำคัญ ปฏิบัติตนจนมีนิสัยที่ดีในการอ่านหนังสือ

7. ความเข้าใจในการอ่าน

ความเข้าใจในการอ่านเป็นจุดหมายปลายทางของการอ่านทุกชนิดถ้าผู้อ่านเรื่องราวต่างๆอย่างเข้าใจย่อมจะทำให้ประสบผลสำเร็จในการอ่าน เพราะความเข้าใจทำให้สามารถรวบรวมความคิดในสิ่งที่อ่านได้ และยังค้นหา คำตอบได้ แม้ว่าคำตอบนั้นจะไม่ปรากฏอยู่อย่างชัดเจนในเนื้อหาที่อ่านก็ตาม (ศิริรัตน์ นีลคุปต์, 2526:5)

นักอ่านที่ดีจะต้องฝึกความสามารถทางสมองที่เรียกว่าความเข้าใจหรือ Comprehend หมายความว่า จะต้องเข้าใจเรื่องที่อ่าน ระดับความเข้าใจหรือ Comprehension ย่อมแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์การอ่านและความสามารถของผู้อ่าน(ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน์, 2525:75) ดังนั้นจึงได้จัดระดับความเข้าใจในการอ่านซึ่งคล้ายคลึงกันกับคนอื่น ๆ ไว้สามระดับ ดังนี้

1.) การอ่านเอาเรื่อง(Literal Reading) การอ่านระดับนี้ บ่งชี้ว่าอ่านหนังสือ ออก อ่านได้อ่านแล้วรู้เรื่องราวเรื่องอะไร เป็นอย่างไร เกี่ยวข้องกับใคร ผู้อ่านจะใช้ความสามารถด้านความจำเป็นส่วนใหญ่

2.) การอ่านแล้วแปลความ ตีความ ขยายความ (Interpretative Reading) ผู้อ่านต้องใช้ความสามารถนอกเหนือไปจากการอ่านเอาเรื่อง คือ ต้องจำเรื่อง ต้องแปลความ ต้องขยายความ เป็นระดับความเข้าใจที่สูงกว่าระดับอ่านเอาเรื่อง

3.) การอ่านขั้นวิจารณ์ (Critical Reading) การอ่านระดับนี้ต้องใช้ความสามารถของสติปัญญาขั้นสูงสุด โดยอาศัยการอ่านระดับอ่านเอาเรื่อง แปลความ เป็นพื้นฐาน ต่อจากนั้นผู้อ่านจะต้องอาศัยประสบการณ์ของตนหรือความสามารถในการ วิเคราะห์ สังเคราะห์ การประเมินค่ามาช่วยในการตัดสินใจแล้ววินิจฉัยเรื่อง และข้อความ ตามที่ตนอ่านต่อไป

นอกจากนี้บลูมและคณะ (Bloom and other, 1956:89-96) ก็ได้จำแนก พฤติกรรมขั้นความเข้าใจออกเป็น 3 ด้าน คือ

1.) การแปลความ (Translation) หมายถึงความสามารถในการถอดความด้วยการสื่อความหมายจากภาษาหนึ่งไปสู่อีกภาษาหนึ่ง หรือใช้คำใหม่ในรูปแบบการสื่อสารแบบใหม่แต่ความหมายยังคงเดิม เช่น การแปลเรื่องที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม โดยการใช้คำพูดที่ใช้ในชีวิตประจำวันจะทำให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น เป็นการแปลข้อความที่สื่อสารยาวๆนั้นให้สั้นลง หรือเขียนสัญลักษณ์ต่างๆเพื่อให้ง่ายต่อการคิด ซึ่งความสามารถในการแปลความนั้นมักขึ้นอยู่กับความรู้ของผู้อ่านในเรื่องนั้นๆ

2.) การตีความ (Interpretation) การสื่อสารเป็นเพียงรูปร่างภายนอกหรือตัวแทนของความคิด ซึ่งอาจจะต้องมีการจัดเรียงเรียงลักษณะของรูปร่างภายนอกขึ้นใหม่เพื่อให้เข้ากันได้กับผู้รับสาร การตีความจึงเป็นการคิดเกี่ยวกับความสำคัญของแนวคิดความสัมพันธระหว่างกัน และความเกี่ยวข้องกับข้อสรุปที่ได้อ้างอิง หรืออธิบายไว้ในสารที่ส่งมา พฤติกรรมการตีความที่บุคคลกระทำขึ้น คือ การวินิจฉัยอ้างอิง การลงความเห็น การสรุป

หรือการย่อใจความ ผู้ตีความจะต้องสามารถแปลส่วนต่างๆของสารก่อนแล้วจึงคิดให้กว้างหรือลึกลงไป โดยอาจมีการจัดเรียบเรียงสิ่งเหล่านั้นใหม่และเชื่อมโยงเข้ากับประสบการณ์และความคิดของตนเอง ผู้ตีความจะต้องรู้ถึงความสำคัญของข้อความในสารและแยกข้อความที่สำคัญออกได้

3.) การขยายความ (Extrapolation) เป็นการกะประมาณหรือทำนายโดยอาศัยความเข้าใจแนวโน้ม ความโน้มเอียง หรือเงื่อนไขที่อธิบายไว้ในสารนั้นรวมถึงการสรุปอ้างอิง การแสดงนัยผลที่จะเกิดตามมาที่เข้ากับเรื่องราวที่อธิบายไว้ในสารนั้นด้วย

กล่าวโดยสรุป ความเข้าใจในการอ่านประกอบด้วยคุณสมบัติหลายประการ คือ การแปลความ การตีความ การขยายความ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินค่า และที่สำคัญความเข้าใจในการอ่านเป็นพื้นฐานของการอ่านในใจหรือการอ่านจับใจความ ดังนั้นการฝึกฝนเพื่อให้เกิดทักษะดังกล่าวจึงมีความจำเป็นและสำคัญยิ่ง

8. ทฤษฎีทางจิตวิทยาการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการอ่านในใจ

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2537:97) ได้สรุปถึงทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องและควรนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการเรียนการสอน ดังนี้

1.) ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Thorndike ซึ่งเน้นทางด้านสติปัญญาโดยกล่าวว่าผู้มีสติปัญญาดีจะสามารถรับรู้ และอ่านในใจหรืออ่านจับใจความได้ในเวลารวดเร็ว ตรงกันข้ามกับผู้ที่มีสติปัญญาไม่ดี จะใช้เวลาในการอ่านเพิ่มขึ้น ดังนั้นการให้นักเรียนได้รับการฝึกฝนบ่อยๆก็เป็นวิธีการที่จะช่วยให้นักเรียนมีทักษะในการอ่านจับใจความดีขึ้น

2.) ทฤษฎีการให้สิ่งเร้าและการตอบสนอง เน้นการกระทำซ้ำๆจนตอบสนองโดยอัตโนมัติ ดังนั้น การจัดหาเรื่องที่ตรงกับความสนใจก็จะเป็นสิ่งเร้าที่ช่วยให้เกิดความต้องการที่จะอ่าน ผลที่ได้คือการตอบสนองที่ดี

3.) ทฤษฎีของ Gestalt เน้นความสำคัญของการจัดเตรียม คือกฎของการรับรู้ที่ประยุกต์เข้ามาสู่การสอนอ่าน ซึ่งแยกเป็นกฎ 3 ข้อ คือ

3.1) กฎของความคล้ายกัน เป็นการจัดสิ่งทีคล้ายกันเอาไว้ด้วยกัน เช่น คำที่คล้ายกัน โครงสร้างของประโยค เนื้อเรื่อง รวมทั้งสิ่งอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน หากจัดไว้เป็นหมวดหมู่ ก็จะช่วยให้เกิดการรับรู้ได้เร็วขึ้น

3.2) กฎของความชอบ เป็นหลักสำคัญในการสอนอ่านจับใจความ หากนักเรียนได้อ่านในสิ่งที่ตนชอบก็จะช่วยให้กิจกรรมการเรียนการสอนอ่านมีความหมายต่อตัวนักเรียน

3.3) กฎของความต่อเนื่อง เป็นการพิจารณาโครงสร้างของการสอนอ่านให้มีลักษณะต่อเนื่องกัน ทั้งนี้เพื่อให้การพัฒนาการอ่านเป็นไปโดยไม่หยุดชะงัก

จึงสรุปได้ว่า การอ่านในใจหรือการอ่านจับใจความเป็นการอ่านที่เกี่ยวข้องกับลำดับขั้นของการคิดทั้ง 6 ขั้น จำ เข้าใจ การนำไปใช้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า ครูจึงควรฝึกให้นักเรียนใช้ความคิดทั้ง 6 ขั้น นอกจากนั้นควรที่จะฝึกทักษะพิเศษในการอ่านให้กับนักเรียนด้วย จึงจะถือว่าเป็นการสอนอ่านจับใจความที่สมบูรณ์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่านในใจ

ภาณี อัดโสภณ(2523) ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านขั้นตีความก่อนและหลังใช้แบบฝึกขั้นตีความ ในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านขั้นตีความ ก่อนและหลังการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านขั้นตีความ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านสันทรายกลางอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จำนวน 50 คน ผลการวิจัยพบว่า ก่อนฝึกและหลังฝึกนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านขั้นตีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าหลังการฝึกแล้วนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านขั้นตีความดีขึ้นต่อมา พิมพ์พร อุทัยเลิศ (2526) ทำการวิจัยศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกกับไม่ใช้แบบฝึก ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางความเข้าใจในการอ่านระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 แสดงว่าการเรียนทักษะการอ่านโดยใช้แบบฝึกหัดจะทำให้ทักษะการอ่านของนักเรียนมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ในทำนองเดียวกัน พรทิพย์ สุทธิพันธ์ (2529) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลการอ่านจับใจความ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลระนอง จังหวัดระนอง ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกและไม่ใช้แบบฝึกการอ่าน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างแบบฝึกพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

โรงเรียนอนุบาลระนอง จังหวัดระนอง จำนวน 50 คน ผลการวิจัยพบว่า สัมฤทธิ์ผลการอ่านจับใจความ ระหว่างกลุ่มที่ใช้แบบฝึกกับกลุ่มที่ไม่ใช้แบบฝึกการอ่านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 นอกจากนี้ วนิดา โสภากัณฑ์ (2530) ได้วิจัยศึกษา ความก้าวหน้าของการอ่านจับใจความในการเรียนซ่อมเสริมวิชาภาษาไทย โดยสอนในและนอกชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนทุ่งมหาเมฆ ผลการวิจัยพบว่า ความก้าวหน้าในการอ่านจับใจความระหว่างนักเรียนกลุ่มที่ทดลองสอนซ่อมเสริมในและนอกชั้นเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความก้าวหน้าในการอ่านจับใจความของนักเรียนก่อนและหลังทดลองสอนซ่อมเสริม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แสดงว่าภายหลังการเรียนซ่อมเสริมการอ่านจับใจความแล้ว นักเรียนมีผลการอ่านจับใจความดีขึ้น ส่วนสายสุนี สกุลแก้ว (2534) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทยเพื่อจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยทำการทดลองที่โรงเรียนวัดมหาบุศย์(พิทักษ์ถาวรคุณ) จำนวน 105 คน ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังจากนักเรียนฝึกทักษะการอ่านจากชุดฝึกทักษะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแล้ว ทำการทดสอบหลังการฝึกปรากฏว่า นักเรียนมีคะแนนสอบสูงกว่าก่อนการฝึกอย่างมี นัยสำคัญที่ระดับ .05 และนักเรียนมีความพอใจในการใช้ชุดฝึกทักษะการอ่าน ภาษาไทยด้วยตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแบบฝึกทักษะการอ่าน

1. ความหมายและความสำคัญของแบบฝึกทักษะ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพศ. 2525 (2525:483) ได้ให้ความหมายของแบบฝึกหรือแบบฝึกหัด ว่า หมายถึงแบบตัวอย่างปัญหา หรือ คำสั่งที่ตั้งขึ้นเพื่อให้นักเรียนฝึกตอบ นอกจากนี้แบบฝึกยังเป็นสื่อการเรียนประเภทหนึ่งสำหรับให้นักเรียนฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและทักษะเพิ่มขึ้น ส่วน ขจිරัตน์ หงษ์ประสงค์(2524:15) กล่าวถึงแบบฝึกว่า แบบฝึกหรือแบบฝึกหัดเป็นอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ครูให้ฝึกหลังจากนักเรียนได้เรียนเนื้อหาจากบทเรียนแล้ว ดังนั้นการสร้างแบบฝึกทักษะการอ่านจึงต้องเริ่มจากง่ายไปหายากและตรงกับความสนใจของนักเรียนเป็นหลัก

ในการฝึกทักษะจำเป็นต้องอาศัยแบบฝึกทักษะเพื่อทบทวนความเข้าใจ ครูส่วนใหญ่มักใช้แบบฝึกที่อยู่ในหนังสือเรียนเป็นหลัก ทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย ดังนั้นจึงต้องเป็นหน้าที่ของครูผู้สอนที่จะต้องสร้างแบบฝึกขึ้นมา โดยอาศัยจุดประสงค์ของหลักสูตรเป็นหลัก ดังนั้นจะเห็นว่าแบบฝึกมีความสัมพันธ์กับจุดประสงค์โดยตรง

สอดคล้องกับเพ็ญแข สุภิกิตย์ (2526:16) ซึ่งได้ศึกษาปัญหาการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ในการเรียนการสอนอ่านในใจนั้น ครูมักให้นักเรียนอ่านจับใจความเรื่องที่อ่านจากหนังสือเรียนซึ่งเป็นกิจกรรมที่ซ้ำซากน่าเบื่อหน่าย ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของครูที่จะคิดหากิจกรรมหลาย ๆ อย่างมาให้นักเรียนฝึกฝนการอ่านในใจ นอกจากนี้ เกรือวัลย์ พงษ์ไพบูลย์ (2534:17) ก็ได้กล่าวถึงการที่นักเรียนจะมีทักษะในการอ่านเป็นอย่างดีนั้น จำเป็นต้องมีการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ มีการใช้เทคนิคหรือกลวิธีต่างๆ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในเนื้อหาที่อ่าน จึงจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ สามารถเก็บใจความสำคัญ และเข้าใจเรื่องที่อ่านได้อย่างรวดเร็ว

เกี่ยวกับเรื่องของแบบฝึก นิตยา ฤทธิโยธิ (2520:42) ได้สรุปลักษณะแบบฝึกที่ดีว่า จะต้องเกี่ยวข้องกับบทเรียน เหมาะสมกับวัย หรือความสามารถ มีคำชี้แจงสั้นๆ ใช้เวลาที่เหมาะสม เป็นสิ่งที่น่าสนใจและท้าทายให้แสดงความสามารถ ส่วน สุนันทามันเศรษฐวิทย์ (2537:144) กล่าวถึงเนื้อเรื่องที่จะนำมาให้อ่านในแบบฝึกนั้นให้ยึดหลักในการเลือกเรื่องดังนี้

- 1.) เป็นเรื่องที่ให้คิด แนวคิด แทรกคุณธรรมและจริยธรรมที่นักเรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน
- 2.) มีความสั้นยาวเหมาะสมกับความสามารถในการอ่านของนักเรียน
- 3.) สอดคล้องกับความสนใจตามวัย และอายุสมองของนักเรียน
- 4.) มีตัวหนังสืออ่านง่าย ชัดเจน เหมาะสมกับพัฒนาการทางสายตาของนักเรียน นอกจากนั้นจะต้องเว้นวรรคตอนให้ถูกต้อง เมื่อนักเรียนอ่านแล้วจะไม่เกิดความเข้าใจผิด
- 5.) มีแบบฝึกหัดประกอบเรื่อง และแบบฝึกหัดนั้นมีสัดส่วนในการฝึกที่ใกล้เคียงกัน เช่น ฝึกอ่านคำ เข้าใจความหมายของคำ การเข้าใจเนื้อเรื่อง และการนำไปใช้

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของพรทิพย์ มีเพียร(2536: บทคัดย่อ) ที่พบว่าในการฝึกทักษะการอ่านในใจในแต่ละครั้งควรอยู่ในช่วง 10-15 นาที เพราะการใช้เวลาในการฝึกยาวนานกว่านี้ นักเรียนจะเกิดความเบื่อหน่าย

บรูคส์(Brooks) (อ้างถึงใน สายสุณี สกุสแก้ว,2534:34) ได้กล่าวถึงลักษณะแบบฝึกที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนภาษานั้น จะต้องได้รับการปรับปรุงให้เข้ากับสภาพของผู้เรียนและทันสมัยอยู่เสมอ ซึ่งความจริงแล้วแบบฝึก แต่ละชนิดควรจะเหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคนและแบบฝึกจะต้องมีความหมายต่อผู้ใช้ไม่เฉพาะแต่ในขณะที่ทำแบบฝึกเท่านั้น แบบฝึกไม่ควรล้าสมัยเร็วเกินไป ควรได้รับการปรับปรุงอยู่เสมอและควรใช้ได้ดีทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ถ้าเป็นไปได้ควรจัดทำขึ้นมาเอง เพราะการสอนเต็มเวลาและการเตรียมเนื้อหาอย่างเหมาะสมไม่เป็นการเพียงพอสำหรับการสอนภาษา

นอกจากมีแบบฝึกที่ดีแล้ว องค์ประกอบสำคัญในการฝึกทักษะให้ได้ผลจะต้องคำนึงถึงหลักในการฝึกทักษะด้วย ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534:167) ได้รวบรวมหลักในการฝึกทักษะไว้ดังนี้

- 1.) ก่อนการฝึก ควรสอนให้ผู้เรียนเข้าใจเสียก่อน เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและทราบเหตุผลที่ต้องฝึก การฝึกอย่างไม่เข้าใจความหมายอาจทำให้เกิดทักษะ
- 2.) การฝึกควรให้ผู้เรียนได้รับการฝึกตามขั้นตอนที่ถูกต้อง ภายใต้การแนะนำที่ดี ถ้าฝึกทักษะผิดๆจะทำให้เสียเวลาเป็นอย่างมากในการแก้ไข
- 3.) ช่วงเวลาการฝึกสั้น ๆ บ่อย ๆ ด้วยแบบฝึกที่คัดเลือกแล้วเป็นอย่างดีจะมีประสิทธิภาพกว่าการฝึกช่วงยาว ๆ ซึ่งผู้เรียนจะเบื่อหน่ายไม่สนใจ
- 4.) กิจกรรมการฝึกควรจะหลากหลาย นอกจากแบบฝึกหัดต่างๆแล้ว อาจใช้ เกม ปัญหา หรือกิจกรรมอื่นๆบ้าง
- 5.) การฝึกอย่างมีความมุ่งหมายจะเกิดประโยชน์มาก ถ้าผู้เรียนเห็นคุณค่าและความจำเป็นของสิ่งที่เรียนหรือฝึก โดยอาจใช้การทดสอบหรือวิธีการอื่นเพื่อชี้ให้เห็นผลที่เกิดขึ้นภายหลังการฝึก
- 6.) การฝึกควรสัมพันธ์กับความมีเหตุผล ขณะฝึกควรให้ผู้เรียนใช้ความคิดหาเหตุผลควบคู่ไปด้วย

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า สื่อที่จะช่วยในการฝึกทักษะการอ่านได้ผลนั้น ได้แก่แบบฝึกที่ครูสร้างขึ้น นอกจากจะเร้าความสนใจของผู้เรียนแล้วยังสามารถที่จะพัฒนาความสามารถด้านการอ่านในใจอีกด้วย นอกจากนี้ แบบฝึกที่ดีต้องมีความหมายต่อผู้ใช้ น่าสนใจเหมาะสมกับวัย และความสามารถ ตลอดจนใช้เวลาฝึกที่เหมาะสม

2. จิตวิทยาการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการใช้แบบฝึก

การทำแบบฝึกหัดเพื่อฝึกฝนจะช่วยให้เกิดทักษะตามกฎการเรียนรู้ของ
ธอร์นไดค์ ซึ่งประกอบด้วย กฎแห่งความพร้อม กฎแห่งผลที่ได้รับ และกฎแห่งการฝึกหัด
ธอร์นไดค์ได้กล่าวถึงกฎแห่งการฝึกหัด สรุปได้ดังนี้ (จำเนียร ช่วงโชติและคณะ, 2516)

- 1.) การโยงสัมพันธ์จะกระชับมั่นคงยิ่งขึ้นเมื่อมีการใช้และจะอ่อนลงเมื่อไม่ได้ใช้
- 2.) สิ่งใดที่ได้ทำบ่อย ๆ หรือมีการฝึกเสมอ ๆ ย่อมกระทำสิ่งนั้นได้ดี สิ่งใดที่ไม่ได้
ทำนาน ๆ ย่อมทำสิ่งนั้นไม่ได้เหมือนเดิม
- 3.) ยิ่งได้กระทำซ้ำ ๆ ในการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ยิ่งทำให้การ กระทำนั้น
แน่นนอนสมบูรณ์ขึ้น หากว่างเว้นจากการฝึกหัดกระทำบ่อย ๆ การกระทำนั้นจะค่อย ๆ
เสื่อมลงไป

ส่วน พรรณี ชูทัย (2522:162-193) ได้กล่าวโดยสรุปถึงหลักจิตวิทยาที่เกี่ยวข้อง
กับการใช้แบบฝึกว่า

ความใกล้ชิด การใช้สิ่งเร้าและการตอบสนองที่เกิดขึ้นในเวลาใกล้เคียงกันจะ
สร้างความพอใจแก่ผู้เรียน ดังนั้นควรให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมที่ต่อเนื่องกันไปหลังจากการ
อ่าน เช่น ตอบคำถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่องและอภิปรายแสดงความคิดเห็น

การฝึกหัดโดยให้ผู้เรียนทำกิจกรรมซ้ำ ๆ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่แม่นยำ
ใช้กับการอ่านได้ดี เพราะภาษาไทยเป็นวิชาทักษะที่ต้องมีการฝึกสม่ำเสมอเพื่อให้ทักษะการ
อ่านเพิ่มพูนขึ้น

การจูงใจ เริ่มฝึกจากแบบฝึกที่ง่ายและสั้นไปสู่เรื่องยากและยาวขึ้น และใช้
แบบฝึกที่มีหลายรส เหมาะสมกับความสนใจของผู้เรียน

กฎแห่งผล เป็นการให้ผู้เรียนทราบถึงผลการทำงานของตนเองโดยการเฉลย
คำตอบให้ทราบจะช่วยให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจมาก

นอกจากนี้ควรคำนึงถึงหลักจิตวิทยาในการเรียนการสอนดังนี้
ความพร้อมของนักเรียน ทุกคนมีความพร้อมต่างกันซึ่งขึ้นอยู่กับพื้นฐานทาง
บ้าน ครูจึงควรทดสอบความพร้อมของนักเรียนก่อนว่ามีความสามารถอยู่ในระดับใด เพื่อจะ
ได้ทราบพื้นฐานของแต่ละคน

ความแตกต่างระหว่างบุคคล เด็กแต่ละคนมีความสามารถในการอ่านแตกต่างกัน
ออกไป ดังนั้นในการมอบหมายงานด้านการอ่านให้กับเด็กควรคำนึงถึงความแตกต่าง
ระหว่างบุคคลด้วย

ACC. No.
DATE RECEIVED
CALL No.

ในขณะที่นักเรียนอ่านหนังสือ บุคลิก ท่านั่งและการจับหนังสือเป็นสิ่งที่ครูควรคำนึงถึง ครูควรให้ความช่วยเหลือ ชี้แนะ เกี่ยวกับท่านั่งที่ถูกต้อง การจับหนังสือ การเปิดหนังสือ ตลอดจนแก้ไขนิสัยที่ไม่ดีในขณะที่อ่าน เช่นทำเสียงพึมพำ ทำปากขมุบขมิบหรือใช้นิ้วชี้ตามตัวอักษร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้แบบฝึก

นักเรียนที่ได้รับการฝึกฝนบ่อยๆจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้มากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในวิชาทักษะ ดังนั้นในเรื่องของการอ่านจึงมีผู้สนใจและได้ทำวิจัยเกี่ยวกับการฝึกฝนในด้านการอ่านโดยใช้แบบฝึก ในที่นี้รวบรวมไว้ดังนี้

สุนทรี ประเสริฐศรี (2526) ได้วิจัยเรื่องการสร้างแบบฝึกทักษะความเข้าใจในการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนกุหลาบบุรีวิทยาคม ผลการวิจัยสรุปว่า คะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนและหลังการฝึกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ในปีต่อมา ศรีปัญญา อยู่สอน (2527) ก็ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกและไม่ใช้แบบฝึก ของโรงเรียนอัมรินทร์ราชมงคล กรุงเทพมหานคร จำนวน 68 คน ผลการวิจัยสรุปว่าผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงว่าการใช้แบบฝึกการอ่านช่วยทำให้ทักษะการอ่านของนักเรียนดีขึ้น นอกจากนี้ ระพีพรรณ มาลัย (2535) ได้วิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านในใจก่อนและหลังการใช้แบบฝึกเพื่อพัฒนาการอ่านในใจชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแม่สุก อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ผลการวิจัยสรุปว่า แบบฝึกเพื่อพัฒนาการอ่านในใจที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านในใจของกลุ่มทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กลุ่มทดลองซึ่งเรียนโดยใช้แบบฝึกเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านในใจมีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านในใจหลังการฝึกสูงกว่าก่อนการใช้แบบฝึก ในทำนองเดียวกัน พรทิพย์ มีเพียร (2536) ได้วิจัยเรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านในใจก่อนและหลังการใช้แบบฝึกเพื่อพัฒนาการอ่านในใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดหาดส้มแป้น อำเภอเมือง จังหวัดระนอง จำนวน 32 คน ผลการวิจัยพบว่า สัมฤทธิ์ผลการอ่านในใจของนักเรียนก่อนและหลังการฝึกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลสัมฤทธิ์การอ่านในใจของนักเรียนหลังการใช้แบบฝึกสูงกว่าก่อนการใช้แบบฝึก

จะเห็นได้ว่ามีผู้สนใจและศึกษาเกี่ยวกับแบบฝึกทักษะการอ่านไว้พอสมควร และจากผลการวิจัยพบว่า การใช้แบบฝึกจะช่วยพัฒนาทักษะการอ่านในใจของนักเรียนให้ดีขึ้น อีกทั้งยังส่งผลต่อความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนให้ดีขึ้นอีกด้วย

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการ์ตูน

1. ความหมายของการ์ตูน

เอ็นไซโคลพีเดีย อเมริกานา (The Encyclopedia Americana International, 1974:728) ได้ให้ความหมายของการ์ตูนว่า เป็นภาพวาดตัวแทนหรือสัญลักษณ์ของบุคคล แนวความคิด เหตุการณ์ ซึ่งเป็นไปในทำนองล้อเลียน แสดงความหลักแหลมหรือมุขตลกอาจเป็นภาพเดี่ยวหรือหลายภาพก็ได้ โดยปกติทั่วไปการ์ตูนมักจะปรากฏตีพิมพ์ใหม่ๆ เพื่อคนอ่านทั่วไปเป็นจำนวนมาก เป้าหมายของการ์ตูนเหล่านั้นเพื่อการเมือง สังคม หรือเกี่ยวกับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

กระทรวงศึกษาธิการ (2520:24-27) ได้ให้ความหมายของการ์ตูนว่า เป็นทัศนวัสดุชนิดหนึ่งซึ่งจัดอยู่ในประเภทวัสดุสายเส้น (Graphic Material) โดยเป็นภาพวาดหรือชุดของภาพวาด ซึ่งแสดงเรื่องราวหรือข่าวสารต่างๆ ให้ทั้งความขบขันสนุกสนานและช่วยให้เกิดความเข้าใจในเรื่องหรือเหตุการณ์ต่างๆ การ์ตูนส่วนใหญ่มักเป็นภาพวาดเกินเลยจากชีวิตจริงและมีคำพูดประกอบภาพไม่มีรายละเอียดมากนักแต่จะเน้นบุคลิกของตัวการ์ตูนโดยเฉพาะส่วนตัว ซึ่งแสดงความรู้สึกออกมาทาง ใบหน้า บางครั้งมีการใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ แทนคำพูด

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายของการ์ตูนว่า เป็นภาพล้อภาพตลก บางทีก็เขียนติดต่อกันเป็นเรื่องเป็นราว

จากความหมายของการ์ตูนดังกล่าวพอสรุปได้ว่า การ์ตูนคือ ภาพวาดสายเส้นที่ใช้แสดงเรื่องราวเพื่อให้เกิดความเข้าใจเรื่องให้ดีขึ้นโดยมุ่งให้ดูแล้วเกิดความรู้สึกขบขันสนุกสนาน

2. ประเภทของการ์ตูน

เอกสารประกอบงานนิทรรศการหนังสือการ์ตูนสำหรับเด็ก ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการร่วมกับธนาคารกสิกรไทยจัดขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการและธนาคารกสิกรไทย, 2524:1-2) ได้แบ่งการ์ตูนเป็น 5 ประเภท คือ

1.) การ์ตูนบทบรรณาธิการ และการ์ตูนล้อเลียนการเมือง (Editorial Cartoons and Political Cartoons) เป็นการ์ตูนที่สืบเนื่องมาจากสาระสำคัญของบทบรรณาธิการหรือเหตุการณ์ทางการเมืองที่น่าสนใจเพื่อกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความคิดเห็นอาจมีคำบรรยายหรือไม่ก็ได้

2.) การ์ตูนเรื่องราวและการ์ตูนช่องเดียว (Comics Strips and Panels) มีลักษณะเป็นตัวการ์ตูนที่ผู้วาดกำหนดบุคลิกให้ อาจเป็นการ์ตูนประเภทวันต่อวันหรือวันเดียวจบ คำพูดของตัวการ์ตูนจะอยู่ในวง (Ballons) ข้างๆตัวผู้พูด

3.) การ์ตูนตลก (Gag Cartoons) เน้นความตลกขบขันเป็นหลัก เป็นการ์ตูนช่องเดียวโดยมีคำบรรยายสั้นเป็นคำพูดของการ์ตูนนั้นหรืออาจจะไม่มีคำบรรยายเลยให้ผู้อ่านตีความจากท่าทางของตัวการ์ตูนเอง

4.) การ์ตูนภาพประกอบ (Illustrative Cartoons) ไม่ค่อยมีความหมายในตัวของมันเอง มักประกอบกับแบบเรียนหรือโฆษณาเพื่อการสอนหรืออธิบาย

5.) ภาพยนตร์การ์ตูน (Animated Cartoons) คือการทำให้ภาพยนตร์มีชีวิตชีวาเคลื่อนไหวได้โดยการนำเอาภาพการ์ตูนหลายๆภาพมาเรียงลำดับต่อเนื่องกันอย่างรวดเร็วเป็นอากัปภิกิริยาของตัวการ์ตูนบันทึกไว้บนแผ่นฟิล์มภาพยนตร์

ภาพยนตร์การ์ตูนขนาดสั้นจะต้องใช้ภาพวาดประมาณ 10,000-15,000 ภาพและภาพยนตร์การ์ตูนขนาดยาวอาจต้องใช้ภาพวาดถึง 2 ล้านภาพ ใช้จิตรกรนับร้อยคน

ส่วน จีร์คักต์ สัทร์น (2524:103-104) ก็ได้แบ่งลักษณะการ์ตูนออกเป็น 12 ลักษณะ ดังนี้

- 1.) การ์ตูนการเมือง (Political Cartoon, Caricature)
- 2.) การ์ตูนประกอบเรื่อง (Illustrated Cartoon)
3. การ์ตูนสั้นเป็นตอนๆ (Strip)
- 4.) การ์ตูนซ้ำชั้นรูปเดียวจบจะมีคำพูดประกอบหรือเป็นการ์ตูนเงียบก็ได้(Gag)
- 5.) การ์ตูนซ้ำชั้นหลายช่องจบในหน้าเดียว
- 6.) การ์ตูนเรื่องยาว (Comics, Serial Cartoon)
- 7.) การ์ตูนโฆษณา (Commercial Cartoon)
- 8.) การ์ตูนเคลื่อนไหว หรือภาพยนตร์การ์ตูน (Animation Cartoon)
- 9.) การ์ตูนล้อเลียนบุคคล (Critical Cartoon)
- 10.) การ์ตูนประกอบการศึกษา (Visual Aid Cartoon)

11.) การ์ตูนโทรทัศน์ (Television Cartoon)

12.) การ์ตูนแบบ (Pattern)

3. การ์ตูนกับการเรียนการสอน

การนำการ์ตูนมาใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนนั้น จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี ทำให้นักเรียนมีความสนใจเนื้อหามากขึ้นและสามารถนำการ์ตูนมาใช้สอนนักเรียนได้ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม(นิพนธ์ ศุขปรีดี,2518:14) นอกจากนี้ ประสงค์ สุรสิทธิ์ (2515:3) ยังพบว่าการนำภาพการ์ตูนมาใช้สอนนักเรียนนั้นจะช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจได้ง่ายถึงแม้ว่าเรื่องนั้นจะเป็นนามธรรมหรือเป็นเรื่องยากก็สามารถที่จะเขียนเป็นการ์ตูนถ่ายทอดให้เป็นรูปธรรมซึ่งง่ายต่อการเข้าใจได้

วาสนา ชาวหา (2522:76 อ้างถึงใน สุขุมารณ์ กิตติวงศากุล, 2538 : 64) ได้นำเสนอถึงการนำการ์ตูนมาใช้ในการเรียนการสอนดังนี้

1.) การนำเข้าสู่บทเรียน เนื่องจากการ์ตูนสามารถสร้างความสนใจและดึงดูดความสนใจของเด็กได้

2.) ใช้ประกอบการบรรยายหรืออธิบาย ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจดียิ่งขึ้น

3.) ใช้ในการสรุปบทเรียน เพื่อให้เกิดความติดรวยอดได้ง่าย

นอกจากการ์ตูนจะช่วยให้นักเรียนน่าสนใจ ไม่น่าเบื่อหน่าย อีกทั้งยังทำให้นักเรียนกระตือรือร้น สนุกสนานกับการเรียนตลอดจนช่วยส่งเสริมการสอนของคุณให้มีชีวิตชีวาสร้างความสนใจได้ดี ดังที่ ถวัลย์ มาศจรัส (2525:48) ชี้แนะไว้ว่า ครูสามารถนำการ์ตูนมาใช้ประกอบการเรียนการสอนได้ทุกวิชา อีกทั้งยังช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น การ์ตูนจึงมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนดังกล่าว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการ์ตูน

การที่การ์ตูนเข้ามามีบทบาทต่อการเรียนการสอนในวิชาต่างๆนั้น ทำให้นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความสนใจและทำการศึกษาวิจัยว่าการ์ตูนที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนว่ามีประสิทธิภาพเพียงใด ผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัยที่น่าสนใจมีดังนี้

ประเสริฐ มาสุปรีดี (2533) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยการสอนด้วยหนังสือการ์ตูนกับการสอนปกติ ผลการ

ศึกษาพบว่า กลุ่มที่เรียนด้วยวิธีสอนโดยใช้หนังสือการ์ตูนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยวิธีสอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน สุนทร เขยชื่น (2524) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 60 คน โดยใช้หนังสือการ์ตูนประกอบการเรียนในกลุ่มทดลองและไม่ใช้หนังสือการ์ตูนประกอบการเรียนในกลุ่มควบคุม ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มนักเรียนที่เรียนโดยใช้หนังสือการ์ตูนประกอบการเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่เรียนโดยไม่ใช้หนังสือการ์ตูน หลังจากนั้นต่อมา ชวัญชัย เหมือนเผ่าพงษ์ (2525) ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบผลการเรียนรู้จากหนังสือการ์ตูนที่ระบุจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมกับที่ไม่ระบุจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการศึกษาพบว่าผลการเรียนรู้จากหนังสือการ์ตูนเรื่องที่ระบุจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมสูงกว่าผลการเรียนรู้จากหนังสือการ์ตูนเรื่องที่ไมระบุจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ ชาวลี เชื่อมทอง (2527) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยวิธีสอนตามแผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการและเรียนด้วยการ์ตูนเรื่อง ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต โดยนักเรียนกลุ่มทดลองเรียนด้วยการ์ตูนเรื่องและนักเรียนกลุ่มควบคุมเรียนตามแผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ ผลการศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในปีเดียวกัน พิสิฐ นาครำไพ (2527) ได้ศึกษาผลการเรียนรู้จากหนังสือการ์ตูนที่ใช้วิธีนำเรื่องแบบต่าง ๆ ผลการศึกษาพบว่า ผลการเรียนรู้ของกลุ่มที่เรียนจากหนังสือการ์ตูนมีวิธีนำเรื่องแบบต่างกัน คือ แบบมีภาพชุดนำเรื่องบอกจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมแบบบอกเล่า แบบคำถาม และแบบไม่มีชุดนำเรื่อง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ผลการเรียนรู้ที่เรียนจากหนังสือการ์ตูนของนักเรียนที่มีระดับความสามารถด้านความเข้าใจในการอ่านสูง ปานกลาง และต่ำ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ บังอร เสรีรัตน์ (2531) ก็ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนจากบทเรียนการ์ตูนเรื่องและบทเรียนข้อความธรรมดา ผลการศึกษาพบว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนจากบทเรียนการ์ตูนเรื่องได้คะแนนความเข้าใจโจทย์ปัญหาสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนจากบทเรียนข้อความธรรมดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และในทำนองเดียวกัน สุนันท์ จุฑะศร (2529) ก็ได้ทำการวิเคราะห์ความสำคัญของภาพประกอบหนังสือแบบเรียนที่มีต่อนักเรียน

ประถมศึกษาตอนต้นในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะภาพที่นักเรียนสนใจเป็น ภาพเขียนหยาบที่สร้างจินตนาการโดยมีหลายสีและเป็นสีใกล้เคียงธรรมชาติ ขนาดที่ใช้จะต้องมีขนาดเต็มหน้า นอกจากนี้ราศรี มุสิกเกต (2532) ได้ศึกษาผลการใช้บทเรียนต่างชนิดต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีระดับความสามารถทางภาษาต่างกัน คือ ความสามารถทางภาษาสูง ความสามารถทางภาษาปานกลาง และความสามารถทางภาษาต่ำ โดยให้กลุ่มตัวอย่างได้เรียนบทเรียนการ์ตูนแบบบรรยาย บทเรียนการ์ตูนแบบสนทนา บทเรียนการ์ตูนแบบบรรยายร่วมกับแบบสนทนา และบทเรียนธรรมดา ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยบทเรียนการ์ตูนแบบบรรยาย กลุ่มที่เรียนด้วยบทเรียนการ์ตูนสนทนา กลุ่มที่เรียนด้วยบทเรียนการ์ตูนแบบบรรยายร่วมกับแบบสนทนา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยบทเรียนธรรมดาและกลุ่มที่เรียนด้วยบทเรียนการ์ตูนแบบบรรยาย และที่เรียนด้วยบทเรียนการ์ตูนแบบสนทนา